

Міністерство освіти і науки України
Рівненська обласна державна адміністрація
Рівненський відокремлений підрозділ «Центр розвитку місцевого самоврядування»
Національний університет водного господарства та природокористування
Національна академія державного управління при Президентові України
Рівненська міська рада
Міжнародний інститут інновацій «Освіта-наука-розвиток» (м. Варшава, Польща)
Поліський державний університет (м. Пінськ, Білорусь)
Університет Північної Кароліни (м. Грінсборо, США)
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної Академії педагогічних наук України
Львівський національний аграрний університет
Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-методичної конференції

«Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад»

19-20 жовтня 2017 року

Це видання було профінансовано Європейським Союзом в рамках Програми «U-LEAD з Європою». Зміст цієї публікації належить авторам і не є відображенням позицій Програми «U-LEAD з Європою», Європейського Союзу та його країн-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного університету водного господарства та природокористування (протокол № 8 від 13 жовтня 2017 року)

Редакційна колегія:

Мошинський В., д.с.-г.н., проф., ректор НУВГП; **Гвожджєвіч С.**, кандидат наук Державної професійної вищої школи ім. Якуба з Парадижу в Гожові-Великопольському (Гожув-Великопольський, Польща); **Савіна Н.**, д.е.н., професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків НУВГП; **Сорока В.**, к.с.-г. н., доцент, проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи НУВГП; **Микитин Т.**, к.т.н., доцент, експерт ВІР ЦРМС; **Валюх А.**, к.е.н., доцент, директор ННІ економіки та менеджменту НУВГП; **Сазонець І.**, д.е.н., професор НУВГП; **Шебеко К.**, ректор Поліського державного університету, д.е.н., професор (Білорусь, м. Пінськ), **Рачинський А.**, Академія державного управління при Президентові України; д.н.д.у., професор; **Сохнич А.**, завідувач кафедри управління земельними ресурсами Львівського національного аграрного університету України, д.е.н., професор; **Якимчук А.**, д.е.н., професор НУВГП.

За зміст публікацій несуть відповідальність автори.

Д 396 Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад : мат-ли І Міжнар. наук.-метод. конф. – Рівне : Волин. береги, 2017. – 186 с.

ISBN 978-966-416-521-8

У збірнику опубліковано тези учасників І Міжнародної науково-методичної конференції «Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад», 19-20 жовтня 2017 року.

УДК 3.071.6(477)+3.088.6(477)

ISBN 978-966-416-521-8

© Автори статей, 2017
© "Волинські береги", 2017

За підтримки програми "U-LEAD з Європою"

МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Акімо
Акімо
фінас
Білоус
Боденч
в Рівне
Василі
територ
Вдович
Гладче
Дума В
Зінкев
Колен
Колес
Кондр
(на при
Костю
проект
Кузнец
діяльн
Лазуті
Ляхов
Мальч
PROZ
Мальч
Меліх
Мельн
Мельн
Пахар
Пивов
принц
Попко
Радчен
Рябок
Сіпай
Сотни
Україн
Стойк
громад
Хижн
економ
Шило
Скрип
сільсь
Подле
Україн

Wacla
Daniel
Joann
ruchan
Антон
публіч
Валюх
Войтк
Гбур
Даню
Дробк
Засць
Калін

Савіна Н.Б., д.е.н., професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків,

Сазонець І.Л., д.е.н., професор завідувач кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності, Національний університет водного господарства та природокористування

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА ПОЛЬСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ НА ВОЛИНІ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У другій половині 1930-х рр. в результаті діяльності органів польської адміністрації особливо складною у сфері міжнаціональних відносин ситуація на Волині, де влада, втілюючи в життя «волинську програму» Г.Юзевського, широко практикувала репресивні методи боротьби з проявами українського руху. Згідно з даними, оприлюдненими у «Громадському голосі», на Волині поліція неодноразово проводила обшуки та заарештовувала членів легальних українських політичних структур. Зокрема, у Гошанській гміні Рівненського повіту наприкінці 1934 р. заарештовано ряд членів Української соціалістично-радикальної партії (УСРП), більшість із яких через 48 годин випустили. Мотивом для обшуків та арештів послугувала належність до УСРП [1, с. 2]. 8 грудня 1934 р. у Луцькому та Рівненському повітах було заарештовано сім членів УСРП, яких через дві доби звільнили, однак у поліції їм «порадили» вийти з лав партії та «відсунути від політичної роботи» 9 лютого 1935 р. за належність до УСРП у с. Малому Житині Рівненського повіту заарештовано дві особи. Подібні тенденції спостерігалися і в інших повітах Волині, де поліція активізувала протидію місцевим осередкам соціалістів-радикалів та націонал-демократів [2, с. 224-225].

Отже, у своїй протидії легальним, але опозиційним до уряду українським політичним структурам волинська адміністрація й надалі використовувала репресії супроти її активістів. Тому частина членів партій зазнавала переслідувань та тиску з боку влади, а під час затримань та обшуків у їх помешканнях, абсолютна більшість яких були безпідставними, представники державної влади «радили» затриманим українцям припинити свою співпрацю з українськими політичними структурами та «добровільно» вийти з їхніх лав й припинити партійну роботу. Така тактика мала визначену мету – створити умови, за яких волинські організації соціалістів-радикалів та націонал-демократів припинили б свою діяльність, а їх члени під загрозою арештів «добровільно» б вийшли з лав партій або принаймні спробувати деморалізувати місцеві партійні структури. З огляду на тенденції попередніх років у ряді випадків це дало позитивний для влади результат. Частина волинських сільських партійних організацій в окремих повітах фактично припинила свою діяльність й існувала радше формально.

Ще у 1934–1935 рр. з ініціативи волинського воєводи розпочався новий етап реорганізації кооперації на Волині. У зв'язку з цим міністр фінансів у 1935 р. видав розпорядження, яке територіально обмежувало діяльність (Ревізійного союзу українських кооперативів) РСУК трьома галицькими воєводствами. Отож, українська кооперація витіснялася з низки воєводств, у тому числі й з Волині. Відповідно до цього рішення від РСУК у Львові відлучили 430 кооперативів і приєднали їх до польських. З цієї кількості РСУК утратив 308 волинських кооперативів – їх підпорядкували Союзу хліборобських і зарібково-господарських кооперативів у Варшаві. Унаслідок проведеної реорганізації кооперативного руху на Волині з'явилися мішані польсько-українські кооперативи. Через це з 1 січня 1935 р. у Луцьку припинив свою роботу інспектор РСУК, а його функції було передано кооперативно-інструкторському відділу при «Українбанку». Щодо створення українсько-польських кооперативів на Волині та заборону діяльності економічних організацій, підпорядкованих РСУК, дещо пізніше газета «Новий час» зауважила, що «з українського національного погляду мішаний характер організацій на Волині, є цілковито незгідний з національним почуттям українців як нації», а стосовно впливу українських організацій на стан українсько-польських відносин констатувалося, що «національна окремішність організацій на Волині зовсім не віддаляє та не поглиблює нехиті українців до поляків». В іншій публікації, присвяченій питанню про закриття польською владою українських економічних організацій на Волині, зазначалося, що українське населення краю не могло й не може зректися своїх національних організацій та підтримати діяльність мішаних українсько-польських економічних структур. Останні, до речі, створювалися з ініціативи польських властей і мали, серед іншого, завдання протидіяти діяльності РСУК [2, с. 204-205].

Отже, заборона діяльності в регіоні українських кооперативів, підпорядкованих РСУК, яку ініціював волинський воєвода й підтримав міністр фінансів країни, мала на меті остаточно ліквідувати на Волині філії галицьких економічних структур та послабити зв'язки регіону з Галичиною. Це робилося з метою реалізувати урядові плани штучного роз'єднання українських земель у складі II Речі Посполитої.

Наприкінці 1930-х рр. соціалісти-радикали та націонал-демократи, намагаючись протидіяти подальшій колонізації освіти й осадництву, шукали шляхів до компромісу та порозуміння з іншими опозиційними до уряду українськими національними партіями. Міжетнічне протистояння в державі було викликане не лише реалізацією урядових планів військового осадництва на північно-західних землях. Подальшу ескалацію напруги в суспільстві зумовили також антиукраїнські виступи, що їх організували польські націоналістичні кола

Конфіскацію українських календарів, виданих у Львові, було проведено на Волині згідно розпоряджень місцевої адміністративної влади. Паралельно з арештами їхніх розповсюджувачів здійснювали згідно з розпорядженнями волинської державної адміністрації, яка такими діями намагалася припинити поширення у краї літератури, виданої поза межами регіону. Ці арешти відповідно до планів властей мали би припинити розповсюдження серед українського населення цих українських видань.

Наприкінці 1930-х рр. органи державної адміністрації на Волині й далі практикували застосування силових методів проти членів УСРП. 1 березня 1938 р. у с. Здовбиці Здолбунівського повіту в помешканні Г. Марчука, де зберігалася бібліотека місцевої сільської громади соціалістів-радикалів, поліція провела обшук та вилучила всі книги (близько 200), а також без будь-яких підстав заарештувала місцевих активістів партії, яких через деякий час було звільнено [2, с. 235].

Отже, незважаючи на складність внутрішньої ситуації у регіоні, зумовленої посиленням тиску з боку органів влади на українські політичні структури продовжували діяти.

Напередодні Другої світової війни на Волині ситуацію ускладнив не так черговий виток міжпартійних суперечностей, як посилення тиску на українське суспільство з боку влади, викликане зростанням ролі військових у житті регіону. Виник конфлікт між Г. Юзевським і (Корпусом охорони пограниччя) КОПом. Воевода звинуватив військових у тероризуванні місцевого населення. Проте зупинити хід подій Г. Юзевський уже не зміг. 10 березня 1938 р. прем'єр-міністр Ф. Славой-Складковський дозволив КОПу й надалі проводити «конверсійний рух». Унаслідок поданого командувачем округу генералом М. Сморовінським рапорту Міністерству військових справ волинський воевода у квітні 1938 р. був звільнений із займаної посади. На його місце призначили О. Гавке-Новака, який став заручником політики військових [3, с. 27].

У військових планах «зміцнення польського характеру» східних воєводств держави наголошувалося, що на Волині національна політика щодо українського населення Волині мала бути спрямована на його державну асиміляцію [4, с. 580]. Одним із пріоритетних завдань нова адміністрація визначила повний відрив краю від Галичини [2, с. 337]. У його вирішенні велику роль мала відіграти інформаційна блокада. Тому було заборонено поширення навіть легальних українських пресових видань, які вийшли за межами Волині. У зв'язку з цим «Громадський голос» констатував: «Сьогодні в Луцьку і в повіті не побачите ні в одному кіоску українського часопису. Чи була якась заборонена? Офіційно ні! Але ходили якісь панове і чемно радили українських часописів не продавати». І далі: «В кількох інших повітах Волині поштові уряди та листарі вже від довшого часу не доручають адресатам українських часописів» [5, с. 5].

Однак процес перешкоджання отриманню українських періодичних видань, які виходили в Галичині, розпочався на Волині значно раніше. З цього приводу ще в лютому 1937 р. часопис «Новий час» зазначав, що «видані у Львові книжки, часописи та тижневики є конфісковані за штучним «сокальським кордоном» і цілими скиртами відсилаються органами безпеки назад» [6, с. 2].

У 1938 р. унаслідок ізоляціоністської політики нового адміністратора Волині, підкріпленої практичними заходами, що були спрямовані на роз'єднання українських земель, створено вкрай несприятливі умови для українських структур у краї.

Таким чином, напередодні Другої світової війни на Волині внутрішня ситуація в результаті реалізації урядової доктрини штучного роз'єднання українських земель була напруженою, що негативно позначалося на суспільно-політичних процесах у краї.

Список використаних джерел

1. Ревізії й арешти // Громадський голос. – № 6. – 1935. – 16 лютого. – С. 3.
2. Кучерепа М.М., Цецик Я.П. Українські національні партії на Волині (1921–1939 рр.) : монографія / М. М. Кучерепа, Я. П. Цецик. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 304 с.
3. Кучерепа М. М. Національна політика Польщі щодо українців напередодні Другої світової війни [Текст] / М. М. Кучерепа // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Іст. науки. – 2001. – № 1. – С. 27–34.
4. Швагуляк М. Військові плани «Зміцнення польського характеру» східних воєводств держави (березень 1938 року) [Текст] // Зап. наук. т-ва ім. Т. Шевченка : пр. іст.-філос. секції / М. Швагуляк. – Л., 1999. – Т. ССXXXVIII. – С. 562–683.
5. Луччина безукраїнських часописів // Громадський голос. – № 8. – 1939. – 25 лютого. – С. 5.
6. Внутрішні кордони // Новий час. – 42. – 1937. – 25 лютого. – С. 2.